Educatio 34 (1), pp. 95–111 (2025)
DOI: 10.1556/2063.2025.00113

A szakképzés és a munkaerőpiac közötti átmenet vizsgálata adminisztratív adatok segítségével: regisztrált álláskeresők

CZIRFUSZ DÓRA[1,*] – NYÜSTI SZILVIA[2] – NAGY ZOLTÁN[3] – LÉNÁRD SÁNDOR[4]

[1]Eötvös Loránd Tudományegyetem Neveléstudományi Doktori Iskola, Budapest

[2]Debreceni Egyetem Humán Tudományok Doktori Iskola, Debrecen

[3]Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal, Budapest

[4]Eötvös Loránd Tudományegyetem Pedagógiai és Pszichológiai Kar Neveléstudományi Intézet, Budapest

Beérkezett: 2024. december 1., *elfogadva:* 2025. január 9.; *online megjelent:* 2025. március 13.

A szakképzésből a munkaerőpiacra történő átmenet vizsgálata fontos szerepet játszik a munkaerőpiaci integráció folyamatainak megértésében és a szakképzési programok hatékonyságának értékelésében egyaránt. A kutatás arra keresi a választ, hogy az adminisztratív adatkapcsolás által létrejött adatbázisok segítségével hogyan ragadható meg ez az átmenet, különös tekintettel az integrációs folyamat anomáliájára. Az eredmények azt mutatják, hogy a szakképzésből kikerülők munkaerőpiaci integrációja fokozatos, hosszan elhúzódó folyamat, amelyben az egyéni, képzési, intézményi és területi tényezők eltérő mintázatokat eredményeznek. Az integrációban fellépő zavarok bizonyos tanulói szegmensek esetében meglehetősen nagy érintettséget és tartósságot mutatnak.

Kulcsszavak: szakképzés, adminisztratív adatok, adatintegráció, pályakövetés

TRANSITION FROM VET TO THE LABOR MARKET: INSIGHTS FROM ADMINISTRATIVE DATA ON JOB SEEKERS

This research examines the transition from vocational education and training (VET) to the labor market, aiming to understand the processes of labor market integration and evaluate the effectiveness of VET programs. Utilizing administrative data integration, the study seeks to capture the nuances of this transition, particularly the anomalies in the integration process. Findings indicate that labor market integration for VET graduates is a gradual and prolonged process, where individual, training, institutional, and regional factors produce diverse patterns. Disruptions in integration exhibit considerable prevalence and persistence among certain student segments.

* Levelező szerző: Czirfusz Dóra, Eötvös Loránd Tudományegyetem Neveléstudományi Doktori Iskola, 1075 Budapest, Kazinczy utca 23–27. E-mail: czirfusz.dora@ppk.elte.hu

Megjegyzés: A szerkesztési folyamat során keletkezett okból tévesen megjelent 3. *ábrát* 2025. április 4-én javítottuk.

online ISSN 1419-8827 © 2025 A Szerző(k)

Unauthenticated | Downloaded 05/14/25 08:44 AM UTC

Keywords: vocational education, administrative data, data integration, graduate tracking

Bevezetés

Jelen kutatás az oktatási szektorban keletkező adminisztratív adatok egy speciális esetét, az adatintegráció keretében előálló adatbázisok kutatási célú felhasználási lehetőségének egy példáját kívánja bemutatni, amely a szakképzésben tanulók karrierívének nyomon követését teszi lehetővé.[1] A tanulmány célja, hogy azonosítsa azokat az időszakokat és körülményeket, amelyek a megszokott integrációs pályától való eltéréshez vezetnek, például hosszabb vagy ismétlődő álláskeresési periódushoz. Az adminisztratív adatok időbeli elemzése lehetővé teszi, hogy részletes képet kapjunk a regisztrált álláskeresői státusz dinamikájáról és az esetleges beavatkozási pontokról, amelyek ismerete elősegítheti a munkaerőpiaci integráció stabilabb és gyorsabb elérését.

A kapcsolt adatbázisok létrehozása a nemzetközi térben is ismert gyakorlat. Világszerte egyre erősebb a törekvés arra, hogy a különböző nyilvántartások keretében előálló adminisztratív adatokat újrahasznosítsák, beépítve azokat a döntéshozatal mellett a kutatási gyakorlatba is (lásd az Európai Bizottság vagy az OECD irányelveit, ajánlásait), amely összefüggésben áll az adatalapú döntéshozás kiépítésével és az elszámoltathatósággal *(Halász 2009; Széll 2015)*.

A szakképzés értékelése munkaerőpiaci szempontok mentén kiemelt kutatási területnek számít, amely a képzés funkciójából is ered: a szakképzés elsődleges célja a munkaerőpiacra történő felkészítés biztosítása *(CEDEFOP 2020)*. Ennek ellenére a kérdéskörben elérhető kutatási eredmények száma alacsony, ami a téma kutatásának nehézségeiből is ered. Hazai oldalon főként kérdőíves eredményekkel találkozhatunk, amelyek értékes adatokkal járulnak hozzá a téma megértéséhez, ugyanakkor a komplexitás megragadására, illetve hosszabb időszakok megbízható bemutatására korlátozottan alkalmasak. Jelen tanulmány egy átfogó kutatás első eredményeit mutatja be, amelyben kísérletet teszünk annak felrajzolására, hogy a képzés lezárását követő két-három éves pályakövetési időszakban hogyan alakul a munkaerőpiacról való kiszorulás, a regisztrált álláskeresővé válás a szakképzésben végzettek korai karrierjében. Az elemzés során a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal (NSZFH) által működtetett Szakképzési Pályakövetési Rendszer Adatintegrációs Moduljának adatbázisa kerül feldolgozásra másodelemzés keretében.

A szakképzés és a munkanélküliség kapcsolata

A szakképzésből a munkaerőpiacra való átmenetre vonatkozó hazai kutatások elsősorban kérdőíves módszereken alapulnak *(Róbert 2002; Kézdi 2007; Fehérvári 2016; Horváth–Makó–Széll 2019)*. A munkanélküliség vizsgálatára több lehetőség adódik: a nemzetközi EU labour force survey (EU-LFS) felmérés részeként a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) gyűjti az adatokat kérdőíves módszerrel a munkaerő-felmérés keretében, emellett rendelkezésre áll a Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat (NFSZ) regisztrált álláskeresőket tartalmazó nyilvántartása. A két adatforrás az eltérő módszertan miatt más-más képet mutat, amit Boza és Krekó is kiemelnek a témával foglalkozó tanulmányukban *(Boza–Krekó 2022)*. Bármelyik definíciót használjuk, az iskolai végzettség mentén

[1] A tanulmány a Kulturális és Innovációs Minisztérium EKÖP-24 kódszámú Egyetemi Kiválósági Ösztöndíj programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült.

Unauthenticated | Downloaded 05/14/25 08:44 AM UTC

eltérő érintettséget tapasztalunk az érettségit nem adó szakképzés, a gimnáziumi képzés, továbbá az érettségit adó szakképzés között *(1. ábra)*.

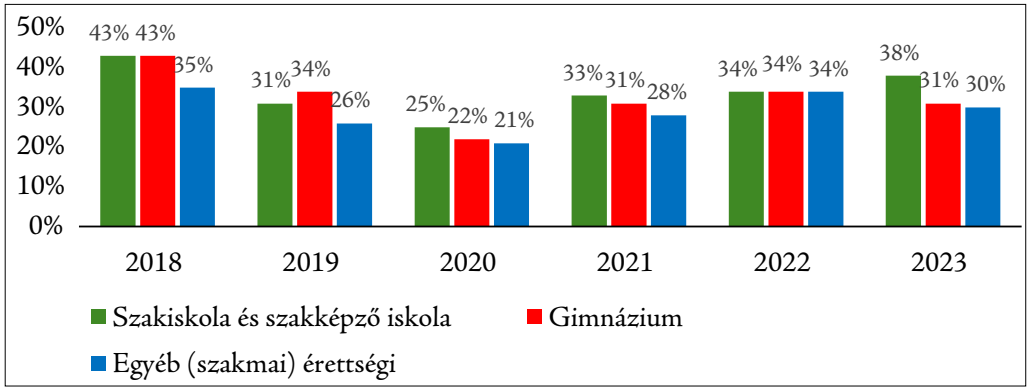

1. ábra: A tartós munkanélküliség alakulása 2018–2023. *Adatok forrása:* KSH, saját szerkesztés

Kirajzolódik továbbá a 2020 utáni években a Covid-hatás, amely az általunk vizsgált időszakot is érinti. A regisztrált álláskeresők létszáma 2019-ről 2020-ra 234 903-ról 290 694-re emelkedett. Jelen tanulmányban a szakképzésben végzett regisztrált álláskeresőket vizsgáljuk az NFSZ nyilvántartása alapján. A témakör vizsgálatakor figyelembe kell venni a nyilvántartásba vétel feltételeit,[3] amelyek többek között a nappali tanulói jogviszonnyal rendelkezők vagy a külföldi állampolgárok helyzetét érintik.

Adminisztratív adatintegrációra épülő kutatások

Az adatintegrációs folyamat

A kutatásban felhasznált Szakképzési Pályakövetési Rendszer Adatintegrációs Modulja az oktatási nyilvántartásról szóló 2018. évi LXXXIX. törvény 6/A § (2) bekezdésében meghatározott módszertannal és adattartalommal került kialakításra. A jogszabályi hátteret az azóta már hatályon kívül helyezett 2007/CI. törvény és az ennek végrehajtásáról szóló 335/2007. (XII. 13.) kormányrendelet adta. A jogszabály értelmében az adatok többszörös anonimizáláson esnek át. Az NSZFH által kezelt integrált adatbázis az NSZFH, az OH, a NEAK, a NAV, az NFSZ,[4] illetve a Diákhitel Központ Zrt. adatainak egyénsoros, anonim kapcsolásából jött létre a szakképzésben végzettek nyomon követése érdekében. Az első adatkapcsolásban minden tanuló szerepel, aki 2020. szeptember 1. után megtalálható a Szakképzési Információs Rendszerben (SZIR), függetlenül attól, hogy képzésének

[2] *Hivatkozott mutatók:* A tartósan munkanélküliek aránya a 15–64 éves munkanélkülieken belül – https://www.ksh.hu/stadat_files/mun/hu/mun0035.html és A nyilvántartott álláskeresők száma – https://www.ksh.hu/stadat_files/mun/hu/mun0044.html [letöltve: 2024. 11. 25.]. A KSH által közölt bontások együtt kezelik a szakiskolát és a szakképző iskolát, ami részben a vonatkozó nómenklatúrák időbeli változására vezethető vissza. Fontos megjegyezni ugyanakkor, hogy így ennek a csoportnak a részét képezik a speciális gyógypedagógiai szakiskolában végzettek is, akik nem tartoznak kutatásunk célcsoportjába.

[3] Az adatok értelmezéséhez az NFSZ honlapján elérhető tájékoztató szolgált alapul: https://nfsz.munka.hu/nfsz/document/7/3/9/doc_url/Tajekoztato_az_allaskeresokent_torteno_nyilvantartasba_vetelrol.pdf [letöltve: 2024. 11. 25.].

[4] *Rövidítések:* OH = Oktatási Hivatal; NEAK = Nemzeti Egészségbiztosítási Alapkezelő; NAV = Nemzeti Adó- és Vámhivatal.

Unauthenticated | Downloaded 05/14/25 08:44 AM UTC

mely szakaszában jár. Az elérhető adatkörök félévente, összesen kilenc éven keresztül, felmenő rendszerben bővülnek minden adatkapcsolás alkalmával, kiegészülve az egyes személyekhez tartozó naprakész információkkal.

Módszertani előzmények

Az adatintegráció előfutára Codd, aki 1970-es tanulmányában a relációs modellekre épülő adatbázisokról írt. Majd a 2000-es évek után egyre több olyan írás került publikálásra, amelyek a ma is alkalmazott módszertani alapokra épültek (lásd *Lenzerini 2002; Bohensky–Jolley–Sundararajan 2010; Johnson–Massey–O'Hara 2015; Valle–Kenett 2015; Harron et al. 2017; Yoshida–Haan–Schaffer 2022; Singh–Bowers 2023*). A tanulmányokban közös, hogy nagy hangsúlyt fektetnek az adatvédelmi kérdésekre és az adatminőség ellenőrzésére. Harron és munkatársai szerint az adatvédelem érdekében célszerű külön szervezetekre bízni az adatkapcsolást és az adatelemzést – ahogyan azt a hazai jogszabályok is előírják –, csökkentve az adatszivárgás kockázatát *(Harron et al. 2017)*. Ez azonban nehezíti az adatok megbízhatóságának értékelését. A cikk rámutat, hogy az adminisztratív adatok gyakran hiányosak vagy pontatlanok, ami torzítást okozhat az elemzésben.

A hazai kutatási előzmények között több példát is találunk az oktatás területén, amelyek az Oktatási Hivatal Diplomás Pályakövetési Rendszerének (DPR) adatait használják fel, vagy a KRTK Adatbank Kapcsolt Államigazgatási Paneladatbázisára (Admin) épülnek. A vizsgált témák között szerepel többek között a felsőoktatási diplomával rendelkezők munkaerőpiaci átlépése a DPR adatai alapján *(Nyüsti–Veroszta 2014)*, az informatika területén végzettek munkavállalási tendenciái *(Seli–Hosznyák–Harkányi 2020)* vagy a pedagógusok pályakövetése *(Fónai–Csonka 2023)*. Ilyés és Sebők a kapcsolati háló és a munkavállalás témakörét elemezték az Admin adatbázison *(Ilyés–Sebők 2020)*. Pirohov-Tóth és Kiss tanulmányukban a családi háttér szerepét vizsgálták egyetemet végzett fiatalok körében a munkavállalással kapcsolatban *(Pirohov-Tóth–Kiss 2020)*. A Szakképzési Pályakövetési Rendszer (SZPR) adatbázisa alapján a duális képzésben való részvétel és az elhelyezkedési tervek összefüggéseit *(Hörich–Tóth 2023)*, a felsőoktatási továbbtanulást *(Szabó–Ungvári 2023)*, a munkaerőpiaci átlépés tényezőit *(Czirfusz 2023)*, továbbá a lemorzsolódás kérdéskörét kutatták *(Hörich–Czirfusz–Nagy 2024)*.

A módszer limitációi

A kutatásnak számos korlátja van, amelyek tudatosítása fontos az eredmények értelmezése során. Az egyik legjelentősebb limitáció a nem regisztrált álláskeresők csoportjára vonatkozó információhiány, ezzel szoros összefüggésben pedig a regisztrálási hajlandóság tanulói szegmensenként potenciálisan eltérő alakulása. A regiszterből való törlés időben változó, illetve hivatalonként esetlegesen eltérő gyakorlata is jelentős hatással lehet az álláskeresési időszak hosszának mérésére és az ebből levont következtetésekre.

Az adminisztratív adatok kutatási célú használatát – így jelen elemzést is – sújtja továbbá az okok feltárásához rendelkezésre álló változókészlet korlátozottsága, ezért bizonyos releváns tényezők (például a részletes családi háttér, a motivációk stb.) nem kerülhetnek vizsgálat alá. Ez szűkíti a munkaerőpiaci integrációs folyamatokat alakító tényezők teljes körű megértését. Végezetül szintén korlátozó tényező lehet az adatminőség és az adatfeltöltöttség – lásd a végzettek körének és a végzés időpontjának pontos megragadhatóságát –, amelyek kihathatnak az elemzések pontosságára és megbízhatóságára.

Unauthenticated | Downloaded 05/14/25 08:44 AM UTC

Módszertan

Adatforrás

A felhasznált adatbázis a fentebb már ismertetett Szakképzési Pályakövetési Rendszer Adatintegrációs Modulja, amelyből a SZIR (személyes és képzési jellemzők), valamint az NFSZ nyilvántartása (regisztrált álláskeresői státusz jellemzői) kerültek feldolgozásra. Ezek kiegészültek intézményi szintű aggregált mutatókkal, amelyek az Országos kompetenciamérés (OKM) adatbázisából (családi háttérindex), illetve a SZIR vizsgált évfolyam esetében releváns intézményi jelzőszámokat tartalmazó adataiból származnak. A területi fejlettség megragadásához a 290/2014. (XI. 26.) kormányrendeletnek a kedvezményezett járások besorolásáról szóló 2. mellékletében szereplő járási információk nyújtottak alapot. Az aggregált mutatók bevonását számos hazai kutatási előzmény indokolja, amelyek az egyes intézménytípusok közötti szociális háttérből eredő eltérésekre, valamint a területi különbségekre mutatnak rá az OKM adatbázisát elemezve (lásd például *Garami 2014; Hegedűs 2016; Bazsalya–Hörich 2021; Hermann–Kertesi–Varga 2024*).

A kutatás során vizsgált, a 2020/2021-es tanévben kilépő szakképzési évfolyam halmozottan terhelt az adminisztratív adatok kutatási célú felhasználását nehezítő körülményektől. Ezek között említhetjük a szakképzési rendszer egészének és a vonatkozó nómenklatúráknak az átalakítását, illetve magának az adatgyűjtési rendszernek a megváltozását: nevezetesen a SZIR indulását, a szakképzés kivezetését a Köznevelési Információs Rendszerből.

Mindezek a nagy horderejű szabályozási, technikai átállások nem hagyták érintetlenül a vonatkozó adminisztratív adatok feltöltöttségét, minőségét és megbízhatóságát sem. Emiatt a rendelkezésre álló nyers adatbázisok hosszas előkészítési, adattisztítási folyamaton estek át annak érdekében, hogy a kutatási céloknak megfelelő struktúrában álljanak rendelkezésre. Ez magában foglalta az adatbázisban alkalmazott osztályozási rendszerek egységesítését, a felmenő rendszerben javuló feltöltöttséget és adatminőséget kihasználva az adatok pótlását és tisztítását, illetve a kezdetben több mint 10 millió soros, havi pillanatképeket tartalmazó adatbázis megfelelő struktúrára való átalakítását és szűkítését.

Az adat-előkészítési tevékenység a Python program adatelemzési és adattisztítási feladatokra specializált könyvtárai segítségével valósult meg. A vizsgált célcsoportra szűkített, átstrukturált, tisztított és makromutatókkal bővített adatbázis elemzése az SPSS Statistics 27 programmal készült (leíró statisztikák, lineáris regresszió).

Célcsoport

A szakképzett pályakezdők csoportján belül azokat vizsgáljuk, akik a 2020/2021-es tanévben szakképző iskolában vagy technikumban szereztek végbizonyítványt (N=38 284 fő), megteremtve az érettségit is adó, illetve a klasszikus „szakmunkás"-képzések összehasonlításának lehetőségét. A képzéstípusok együttes vizsgálatát indokolják a munkanélküliségről szóló adatok (lásd a KSH hivatkozott mutatóit), továbbá az elérhető kutatási előzmények a közismereti tudás munkavállalásban betöltött szerepéről *(Kézdi–Köllő–Varga 2008; Makó 2015)*.

Az utóbbi években lezajlott strukturális változások miatt a csoport heterogén: az Országos Képzési Jegyzék (OKJ) alapján, illetve a Szakmajegyzék szerint induló képzéseken tanulók egyaránt megjelennek benne, az elemzések során ugyanakkor nem vizsgáljuk az eltéréseiket.

Unauthenticated | Downloaded 05/14/25 08:44 AM UTC

Kutatási kérdések

A munkaerőpiaci integráció nehézségeinek egy adminisztratív adatforrásból is jól megragadható tünete a regisztrált álláskeresői státusz előfordulása. A tanulmány célja, hogy azonosítsa azokat a körülményeket, amelyek a megszokott integrációs pályától való eltéréshez vezetnek. A vizsgálat a regisztrált álláskeresővé válás időbeli dinamikáját, az álláskeresési periódusok időtartamát, valamint ezek különböző jellemzők mentén megfigyelhető eltéréseit elemzi az alábbi kutatási kérdések mentén.

1. Hogyan jellemezhető a regisztrált álláskeresővé válás időbeli dinamikája a szakképzésből kikerülő fiatalok esetében a végzést követő első években?
2. Milyen mértékben érinti a fiatalokat a regisztrált álláskeresői státusz különböző háttérváltozók szerint, beleértve az egyéni jellemzőket, a képzési hátteret, az intézményi környezetet és a területi különbségeket?
3. Milyen hatást gyakorolnak az egyéni, képzési, intézményi és területi tényezők az álláskeresésben eltöltött időtartamra, és milyen mértékben magyarázzák az álláskeresési időszak hosszában azonosítható különbségeket?

A kérdések megválaszolása teljes körű adminisztratív adatokon alapul, így a mintavételi ingadozásból fakadó bizonytalanság nem releváns tényező. A leíró statisztikák bemutatása során emiatt nem indokolt a hipotézisvizsgálatok alkalmazása.

Eredmények

Az álláskeresővé válás időbeli dinamikája

A regisztrált álláskeresés havi bontású alakulása részletes képet ad a szakképzésben végzettek korai karrierjében jelentkező munkaerőpiaci integrációs nehézségekről. Az álláskeresővé válás gyakoriságát a tanév lezárását megelőző időponttól (2021. február) egészen a végzést követő két-három éves időtartamig (2023. szeptember), összesen harminckét hónapon át követjük. Az eredmények értelmezését nehezíti, hogy bár a végzettek többsége a tanév végén zárja képzését, a kilépés ettől eltérő időpontban is történhet. A vizsgált évfolyam esetében az adatok feltöltöttsége és minősége sajnos nem alkalmas a pontos dátum megragadására.

Az álláskeresési arányok a tanév végén, a nyári hónapokban indulnak intenzív növekedésnek, és 2021 őszén tetőznek átlagosan 9,1 százalékos érintettséggel. Ezt követően lassú, de folyamatos csökkenés azonosítható, amely a teljes célcsoportot vizsgálva közel másfél évvel a végzést követően egy alacsonyabb (kb. 4,5 százalékos) szinten stabilizálódik.

A munkaerőpiacra való belépés nehézségei ugyanakkor nem azonos mértékben jellemzik az egyes tanulói csoportokat *(2–4. ábrák)*. Az integrációs nehézségek az átlagosnál jobban sújtják a nőket, a hátrányos (HH) és halmozottan hátrányos helyzetű (HHH), illetve a sajátos nevelési igényű (SNI)[5] vagy beilleszkedési, tanulási és magatartási nehézségekkel küzdő (BTMN) tanulókat. A HH és HHH tanulók hosszú távú és tartós integrációs hátrányairól árulkodik, hogy esetükben a végzést követő teljes időszakban magasabb a regisztrált álláskeresők aránya, a tetőzés későbbre (2022 tavaszára) tehető, illetve a csökkenés és a stabilizálódás is lassabb ütemben és a többi vizsgált csoporthoz képest magasabb szinten (11 százalékon, illetve 16 százalékon) valósul meg *(2. ábra)*.

[5] Az SNI egy adminisztratív adatforrásból is megragadható törvényi gyűjtőfogalom, amely számos fogyatékossági csoportot foglal magában, gyógypedagógiai szempontból rendkívül heterogén tartalommal. A részletekről lásd Hegedűs tanulmányát *(Hegedűs 2023)*.

Unauthenticated | Downloaded 05/14/25 08:44 AM UTC

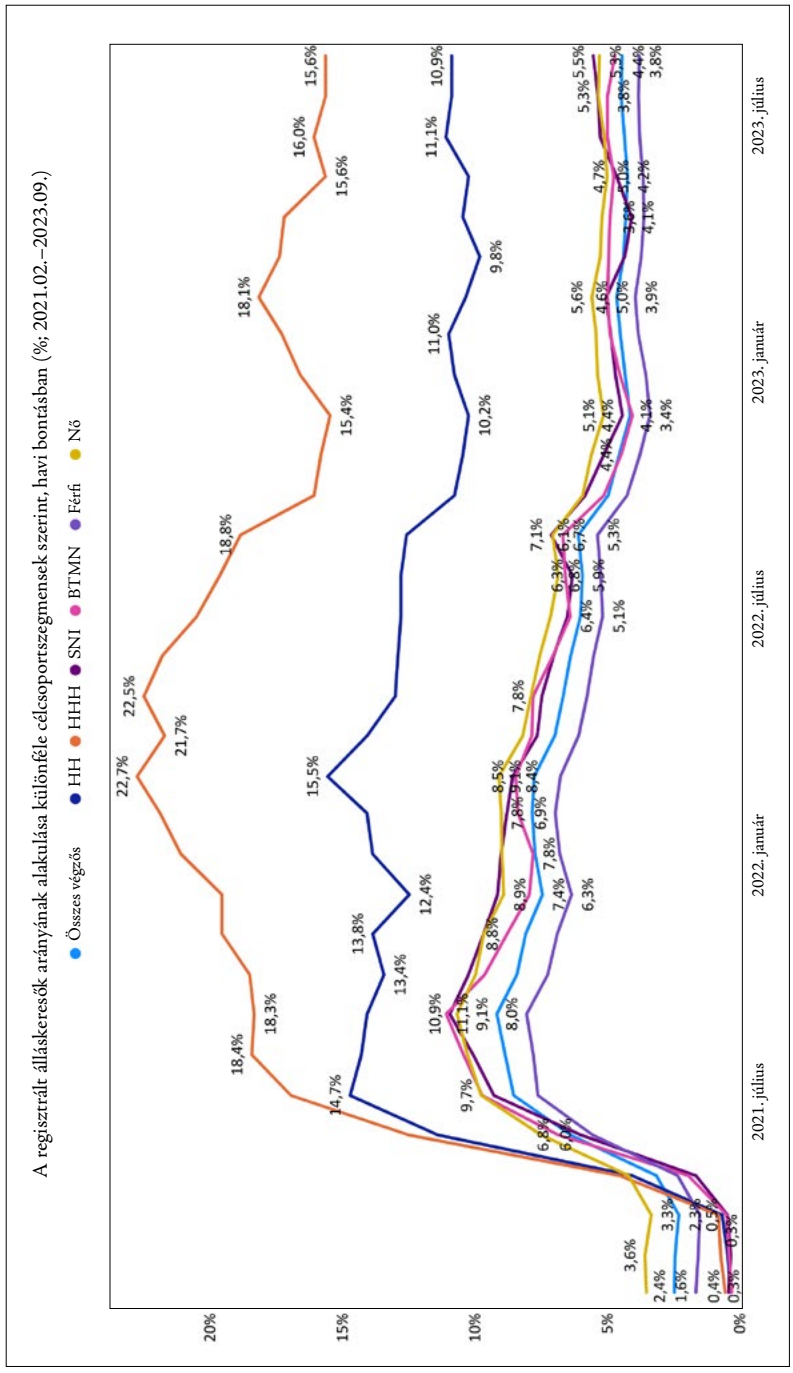

2. ábra: Havi álláskeresői érintettség az egyéni jellemzők mentén ($N = 38\,284$). *Adatok forrása:* NSZFH, saját szerkesztés

Unauthenticated | Downloaded 05/14/25 08:44 AM UTC

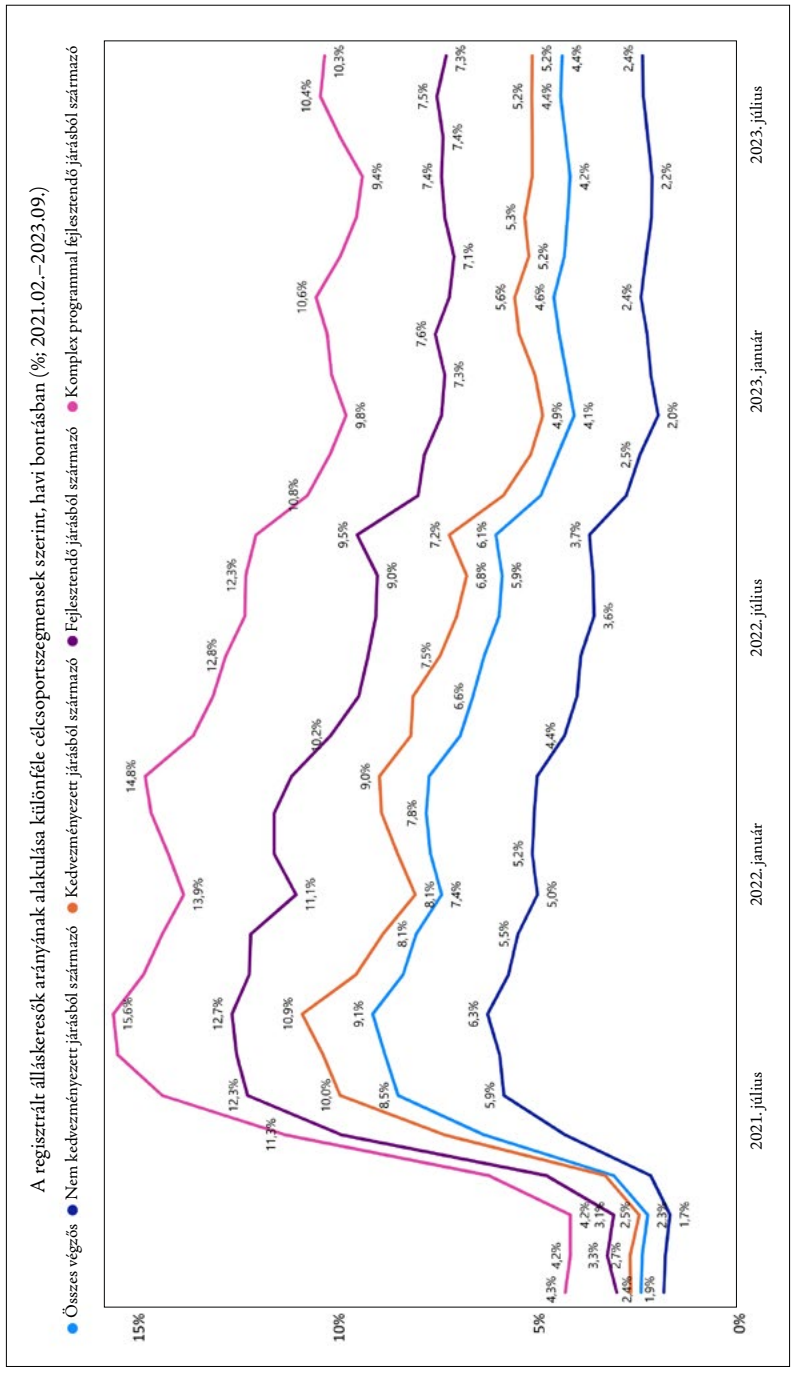

3. ábra: Havi álláskeresői érintettség a járási fejlettség mentén (N = 38 284). *Adatok forrása:* NSZFH, saját szerkesztés

Unauthenticated | Downloaded 05/14/25 08:44 AM UTC

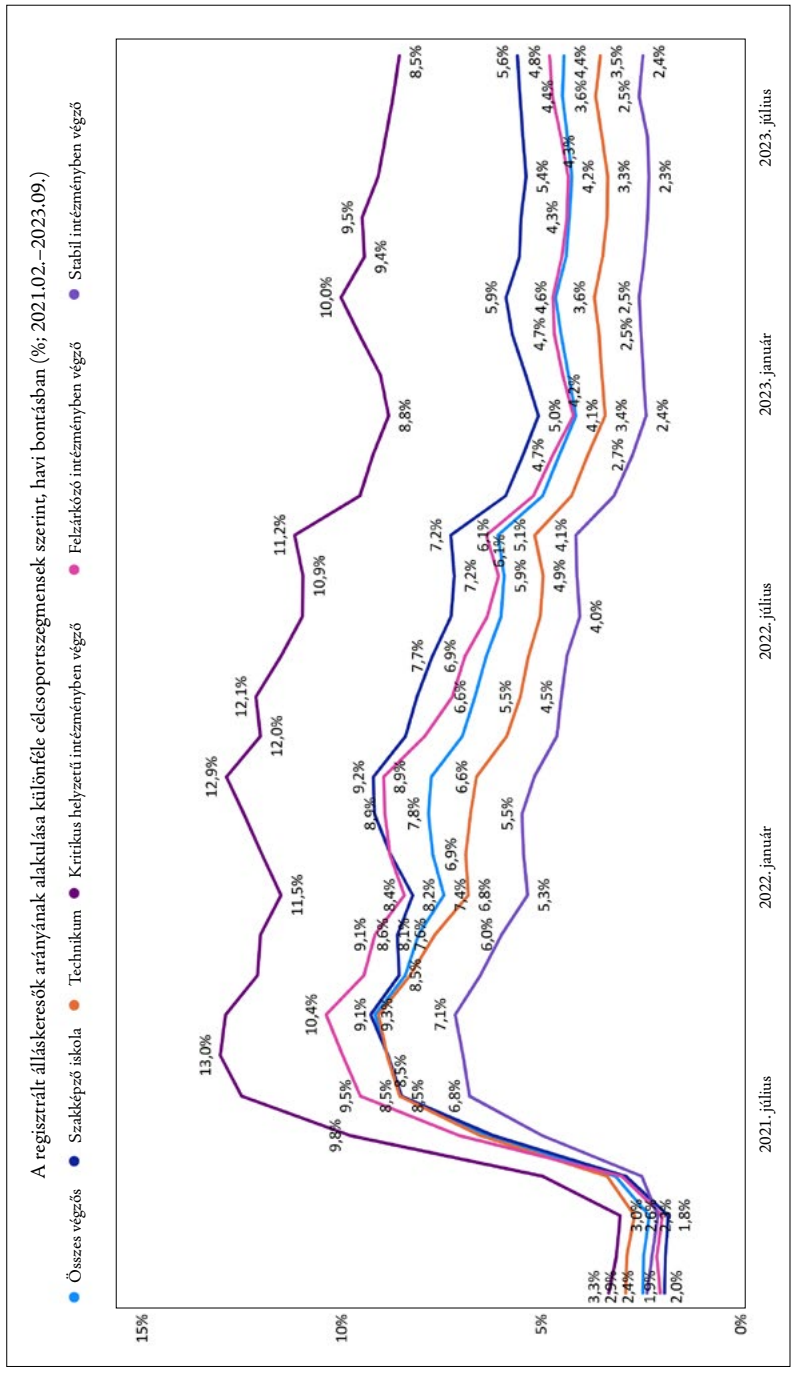

4. ábra: Havi álláskeresői érintettség az intézményi jellemzők mentén (N = 38 284). *Adatok forrása:* NSZFH, saját szerkesztés

Unauthenticated | Downloaded 05/14/25 08:44 AM UTC

A lakóhely járási fejlettsége mentén is az általános trendeknek megfelelő mintázatok azonosíthatók, ugyanakkor a regisztrált álláskeresők arányának tetőzésében és a stabilizálódott értékekben is egyértelműen leolvasható a nem kedvezményezett járásokból származók fejlettségi kategóriák mentén növekvő előnye a többiekkel szemben. A stabilizálódott arányok tekintetében a nem kedvezményezett járásoknak négyszeres az előnyük a komplex programmal fejlesztendő járásokból származókkal szemben (kb. 2,5 százalék a 10 százalékos érintettséggel szemben) *(3. ábra)*.

A szakképző iskolából és a technikumból kikerülők görbéje kezdetben párhuzamosan fut, idővel azonban nyílik az olló, és a technikumban végzettek álláskeresésben való érintettsége korábban fordul csökkenő pályára, és némileg alacsonyabb szinten stabilizálódik (~3,5 százalék a szakképző iskolákra jellemző ~5,5 százalékos értékkel szemben) *(4. ábra)*.

Az intézményi környezet megragadására a családi háttérindex, illetve a jellemző lemorzsolódási arányok alapján három csoportot hoztunk létre: a kritikus helyzetű, a felzárkózó, illetve a stabil hátterű intézményeket. A csoportok görbéi közel párhuzamosan futnak, de az általános trendek azonossága mellett egyértelmű lejtő azonosítható közöttük, amely a vizsgált időszakban előforduló legmagasabb álláskeresői arányokban, illetve az idővel stabilizálódó értékekben is kirajzolódik.

Az álláskeresés időtartama

A fiatalok átlagosan 45,1 napot töltenek álláskeresőként a vizsgált harminckét hónap során, ugyanakkor ebben az esetben is tapasztalhatók eltérések az egyes célcsoportszegmensekben *(5–8. ábra)*. Míg az SNI és BTMN tanulók az átlagos napszám körüli mértékben jelennek meg regisztrált álláskeresőként, addig a HH tanulók közel kétszer ennyi ideig (88,7 napig) szerepelnek a nyilvántartásban, a HHH végzetteknél pedig már háromszoros érintettségről beszélhetünk (137,9 nap). Eltérés jelentkezik a nemek mentén is: a férfiak az átlagosnál közel tíz nappal rövidebb ideig álláskeresők (37,6 nap), szemben a nőkkel, akik éppen tíz nappal nyúlnak túl azon (55,1 nap) *(5. ábra)*.

A járási fejlettség mentén kirajzolódik az időbeliség esetében is látható mintázat. A nem kedvezményezett járásokban lakók az átlagosnál rövidebb ideig érintettek az álláskeresői státuszban (27,2 nap), ami fokozatosan növekszik, ahogy a fejlettségi kategóriák mentén haladunk. A komplex

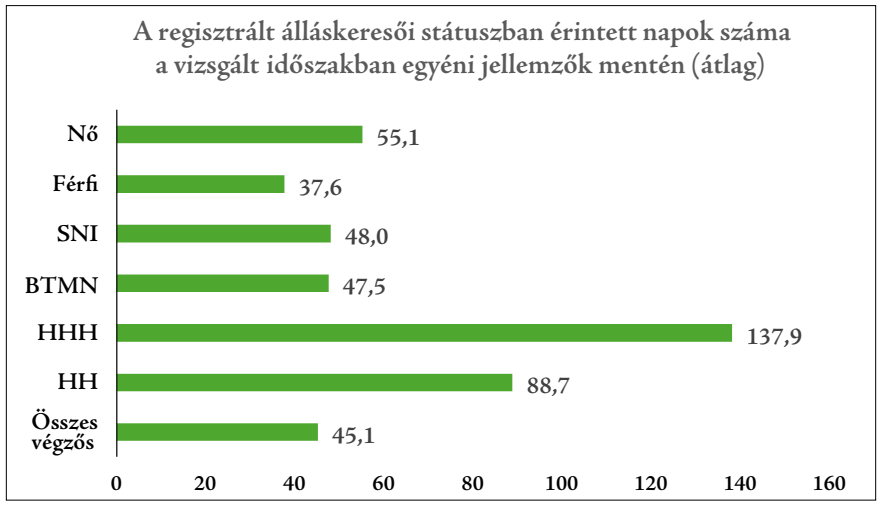

5. ábra: Érintettség egyéni jellemzők mentén (*N* = 38 284). *Adatok forrása:* NSZFH, saját szerkesztés

Unauthenticated | Downloaded 05/14/25 08:44 AM UTC

programokkal fejlesztendő járásokban az átlagos érintettség kétszerese tapasztalható (93,6 nap), két hónapnyi eltérést eredményezve a fejlettebb járásokban élők javára *(6. ábra)*.

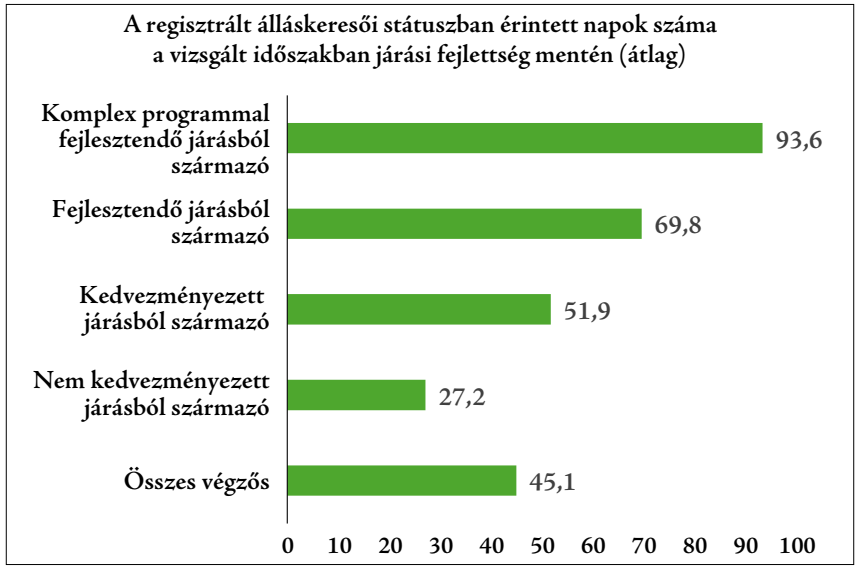

6. ábra: Érintettség a járási fejlettség mentén (*N* = 38 284). *Adatok forrása:* NSZFH, saját szerkesztés

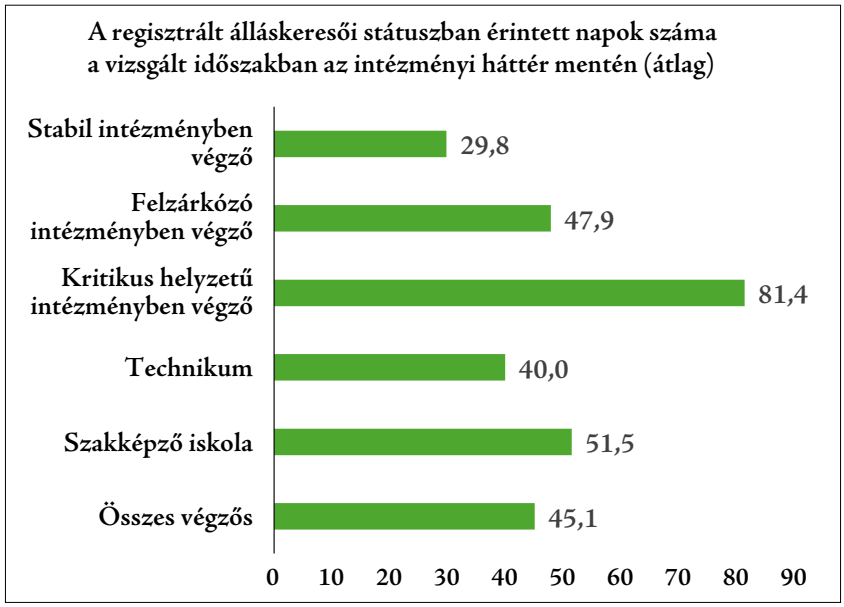

7. ábra: Érintettség intézményi jellemzők mentén (*N* = 38 284). *Adatok forrása:* NSZFH, saját szerkesztés

Míg a technikumban tanulók az átlagosnál valamivel kedvezőbb helyzetben vannak munkaerőpiaci integrációjuk szempontjából, addig a szakképző iskolában végzettek érintettsége meghaladja az országos átlagot, összességében 11,5 napos különbséget eredményezve a két iskolatípus álláskeresői időtartamai között. Az intézményi háttér tekintetében elmondható, hogy a stabil hátterű in-

Unauthenticated | Downloaded 05/14/25 08:44 AM UTC

tézmények tanulói jobb esélyekkel indulnak a munkába lépés tekintetében (29,8 nap álláskeresés) a felzárkózó (47,9 nap) és különösképpen a kritikus hátterű (kedvezőtlen családi háttérindex és lemorzsolódás tekintetében erőteljesen érintett) intézményekhez képest, ahol az álláskeresői státuszban töltött napok száma meghaladja a nyolcvanat *(7. ábra)*.

A tanulmányi területek mentén tapasztalható eltéréseket a nemzetközileg használt ISCED-F[6] besorolás alapján vizsgáltuk. A munkaerőpiaci integráció szempontjából kedvezőbb helyzetben vannak az MTMI területen végzettek – kiemelve a természettudományok, matematika és statisztika területhez kapcsolódó szakmákat –, továbbá az egészségügyi, művészeti vagy bölcsészképzéseken végzettséget szerzők. Az átlagosnál valamivel hosszabb az álláskereséssel töltött időszak az agrárképzésben, a szolgáltatásoknál, továbbá az üzlet, közigazgatás és jog területéhez tartozó szakmák esetében. A legkedvezőtlenebb helyzetben az oktatás területe jelenik meg, ahol az álláskeresőként eltöltött napok száma az átlagos kétszerese (93,2 nap) *(8. ábra)*.

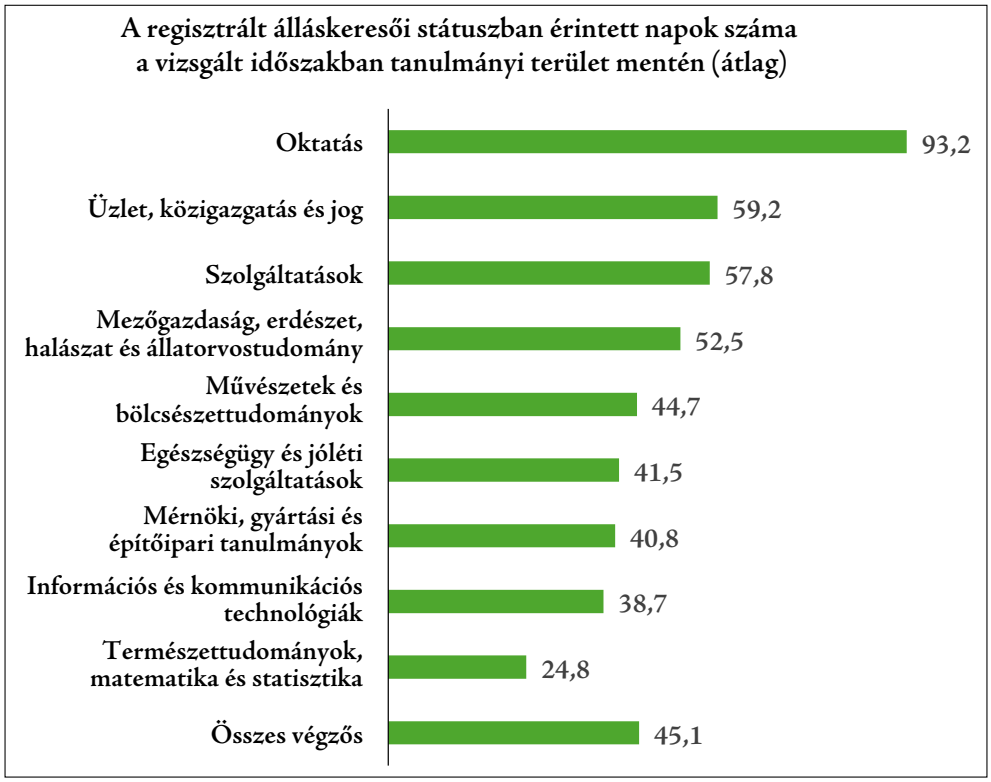

8. ábra: Érintettség tanulmányi területek mentén (*N* = 38 284). *Adatok forrása:* NSZFH, saját szerkesztés

Az álláskeresésben való érintettséget magyarázó tényezők

Az álláskeresésben eltöltött összidőben mutatkozó különbségek magyarázatára lineáris regressziós modellt alkalmaztunk, amelybe egyidejűleg kerültek bevonásra az egyéni, intézményi, képzési és területi háttérjellemzők. A *9. ábrán* látható háttértényezők közül az intézményi lemorzsolódási arány, az intézményre jellemző átlagos családi háttérindex, illetve a lakóhely járásának komplex mutatója

[6] KSH módszertani összefoglaló: https://www.ksh.hu/docs/osztalyozasok/keor/isced-f_2013_eng.pdf [letöltve: 2024. 11. 15.]. A 00 és 03 kódú területekhez egyetlen tanuló sem került besorolásra.

Unauthenticated | Downloaded 05/14/25 08:44 AM UTC

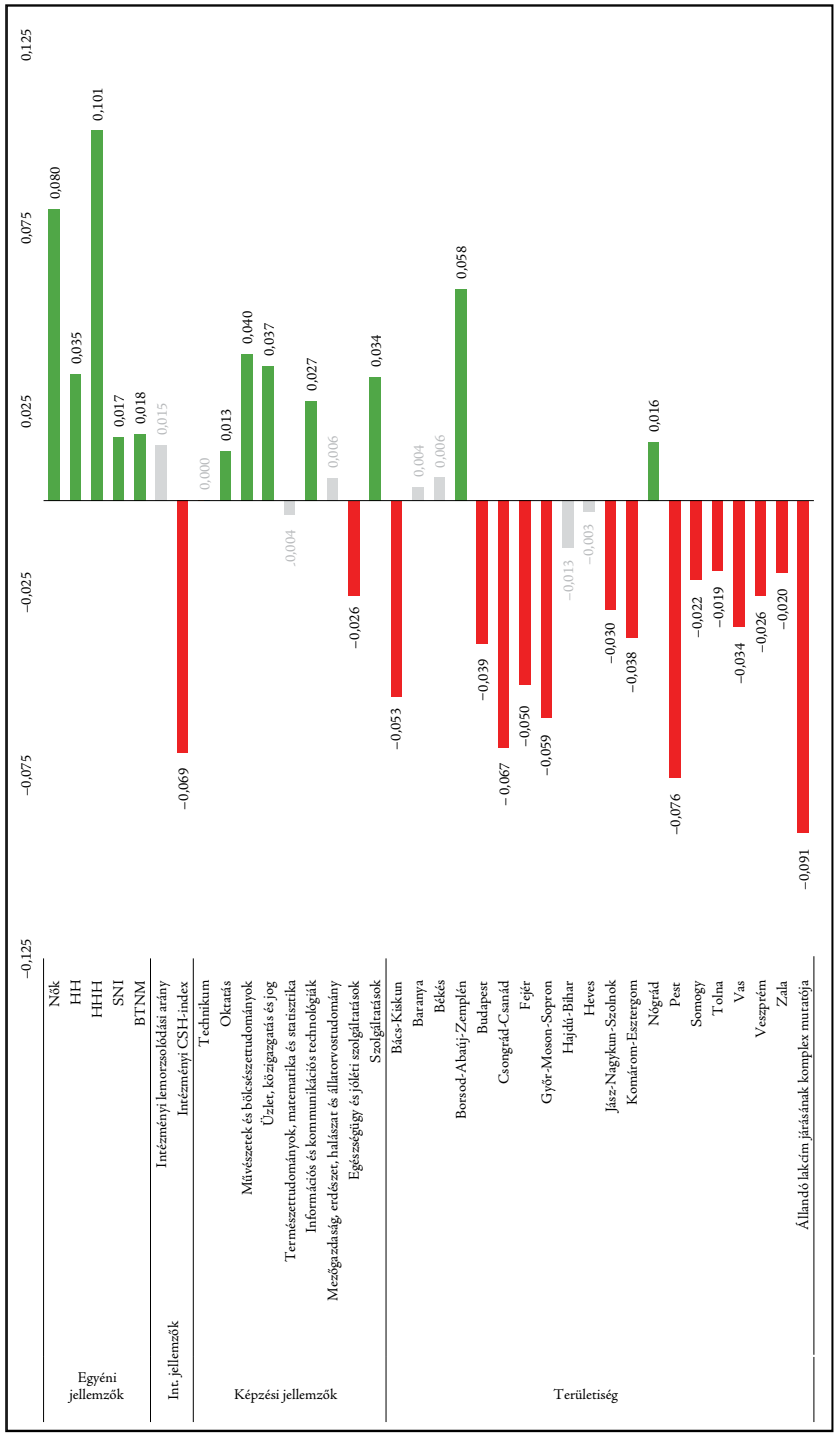

9. ábra: Az egyes jellemzőkhöz tartozó standardizált regressziós koefficiens (Beta) értékek (N = 38 284, függő változó: a regisztrált álláskeresői státuszban eltöltött napok száma; p = 0,000; korrigált R^2 = 0,086). *Adatok forrása:* NSZFH, saját szerkesztés

Unauthenticated | Downloaded 05/14/25 08:44 AM UTC

magas mérési szintű, a többi kétértékű változóként került beemelésre. Referenciakategóriaként az ISCED-F tanulmányi területek esetében a mérnöki, gyártási és építőipari tanulmányok szolgáltak, a vármegyék esetében pedig Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye. A modellbe beépített változók az álláskeresés időtartamában jelentkező variancia 8,6 százalékának magyarázatára képesek.

A *9. ábrán* bemutatott modell standardizált regressziós koefficiens (Beta) értékei jól szemléltetik, hogy a munkaerőpiaci integrációt nem csupán az egyéni, hanem az intézményi, képzési és területi tényezők együttes hatása alakítja. A Beta-értékek abszolút nagysága összevetésre alkalmas módon jelzi, hogy az adott tényező milyen mértékben járul hozzá az álláskeresésben eltöltött napok számának alakulásához (a nagyobb abszolút érték erősebb hatást jelöl). A pozitív értékek (zöld) azt mutatják, hogy az adott változó szignifikánsan növeli az álláskeresésben eltöltött napok számát, míg a negatív értékek (piros) a csökkenésben való szignifikáns szerepet jelzik. A szürkével jelzettek hozzájárulása nem mutatkozott szignifikánsnak.

Az álláskeresésnek való kitettség kockázata – az összes többi bevont változó kontroll alatt tartása mellett – a HHH tanulókat (Beta = 0,101), a nőket (Beta = 0,080), illetve a Borsod-Abaúj-Zemplén vármegyéből származókat jellemzi leginkább. Legerősebb megóvó tényezőként a lakóhely járási fejlettsége (Beta = −0,091), a Pest vármegyei származás (Beta = −0,076), illetve a családi háttérindex alapján kedvező intézményi összetétel azonosítható (Beta = −0,069).

Összegzés

A szakképzésből kikerülők munkaerőpiaci integrációja – a vizsgált jellemzők mentén némileg eltérő dinamikában – fokozatosan, hosszabb időszakot felölelve valósul meg. A regisztrált álláskeresői státusz előfordulása a végzést követően intenzíven növekszik, négy hónapon belül eléri csúcspontját, majd lassú, de fokozatos csökkenés jellemzi, amely körülbelül másfél év alatt stabilizálódik egy alacsonyabb, 4,5 százalékos szinten. A férfiak, a kedvezőbb helyzetű járásokban élők, a technikumból kikerülők, illetve a stabil hátterű intézmények tanulói gyorsabb és sikeresebb munkaerőpiaci integrációt mutatnak. Ezzel szemben a legkedvezőtlenebb helyzetben a HHH tanulók vannak, akik tartós munkaerőpiaci nehézségekkel szembesülnek, és egy időben akár negyedük-ötödük is érintett lehet regisztrált álláskeresőként.

A fiatalok átlagosan 45,1 napot töltenek álláskeresőként nyilvántartásban a vizsgált harminckét hónap során, azonban ez az időtartam – hasonlóan a regisztráltak arányának időbeli alakulásához – jelentősen eltér a vizsgált háttérjellemzők függvényében. Az átlagosnál jóval hosszabb ideig kiszorulók között találjuk a nőket, a szociális hátrányokkal küzdő tanulókat, a kiemelt fejlesztésre szoruló járásokból származókat, illetve a kedvezőtlen családi háttérrel és magas lemorzsolódással jellemezhető, leszakadó intézmények végzettjeit. Az elhúzódó álláskeresés kockázata tanulmányi területek szerint az oktatás; az üzlet, közigazgatás és jog; a szolgáltatások; valamint a mezőgazdaság, erdészet, halászat és állatorvos-tudomány területén magasabb az átlagosnál.

Az elvégzett többváltozós elemzés bizonyítja, hogy a szakképzésből kikerülő fiatalok munkaerőpiaci integrációja komplex és többdimenziós folyamat, amelyben az egyéni, területi, képzési és intézményi tényezők egyaránt fontos szerepet játszanak. Ezek közül is kiemelkednek a szocioökonómiai jellemzők, a nemi különbségek, illetve a választott tanulmányi terület hatása.

Az átlagosan alacsony, 4,5 százalékos szinten rögzülő álláskeresői arány azt jelzi, hogy a fiatalok többsége másfél éven belül sikeresen integrálódik a munkaerőpiacra, de az átmeneti időszak nehézségeket rejt magában. Az integrációban jelentkező zavarok bizonyos tanulói szegmensek esetében meglehetősen nagy érintettséget és tartósságot mutatnak. Mindezek rávilágítanak, hogy az integráció javítása érdekében átfogó, egymást kiegészítő szakpolitikai és intézményi lépésekre van szükség,

Unauthenticated | Downloaded 05/14/25 08:44 AM UTC

amelyek figyelembe veszik az egyéni, intézményi és területi különbségeket, valamint a szakterületi eltéréseket egyaránt.

Az eredmények számos további kutatási irányt nyitnak. Ezek közé tartozik például, hogy miért nehezebb a nők elhelyezkedése: vajon az általuk választott szakmában nehezebb az elhelyezkedés, vagy inkább a pályaváltás igénye állhat ennek hátterében (például az adott szakterületen elérhető alacsony jövedelmi lehetőségek vagy egyéb tényezők miatt).

További kutatási irányként azonosítható a vizsgált célcsoport, illetve időszak kiterjesztése a jelenleginél tágabb körre, ami lehetőséget adhat például a Covid-időszak hatásainak azonosítására, illetve a későbbi pályaútszakaszok jellemzőinek vizsgálatára. Másik lehetőségként az elemzett adatforrások és változók körének kiterjesztése merülhet fel, ami a regisztrált álláskeresői lét mellett vizsgálhatóvá tenné egyéb státuszok előfordulását is, megalapozva ezzel a nem regisztrált álláskeresők és egyéb inaktívak azonosítását.

Az időbeli mintázatok pontosabb feltárása szekvenciaanalízissel integrációs típusok azonosítását szolgálhatja (lásd kérdőíves kutatási adatokon alapulva *Horváth–Makó–Széll 2019*). A Szakképzési Pályakövetési Rendszer Adatintegrációs Modulja minden említett további kutatáshoz alkalmas, és módszertana nemzetközi érdeklődésre is számot tarthat.

IRODALOM

Bazsalya B. & Hörich B. (2021) Iskolák közötti egyenlőtlenségek alakulása 2010 után. *Educatio,* Vol. 29. No. 3. pp. 425–448.

Bohensky, M. A., Jolley, D. & Sundararajan, V. (2010) Data Linkage: A powerful research tool with potential problems. *BMC Health Services Research,* Vol. 10. No. 346. https://doi.org/10.1186/1472-6963-10-346

Boza I. & Krekó J. (2022) Regisztrált munkanélküliség a járvány alatt. In: Fazekas K., Kónya I. & Krekó J. (eds) *Munkaerőpiaci Tükör 2021*. Budapest, MTA Közgazdasági és Regionális Tudományi Kutatóközpont Közgazdaság-tudományi Intézet. pp. 102–110. https://real.mtak.hu/136458/1/mt_2020_hun_102-110.pdf [Letöltve: 2024. 11. 24.]

CEDEFOP (2020) *Vocational education and training in Europe, 1995–2035: Scenarios for European vocational education and training in the 21st century*. Luxembourg, Publications Office of the European Union. Cedefop reference series, No. 114. http://data.europa.eu/doi/10.2801/794471 [Letöltve: 2024. 11. 06.]

Codd, E. F. (1970) A relational model of data for large shared data banks. *Community ACM,* Vol. 13. No. 6. pp. 377–387. https://doi.org/10.1145/362384.362685

Czirfusz D. (2023) A szakképzésben végzettek munkaerőpiaci átlépésének vizsgálata. In: Bajzáth A., Csányi K. & Győri J. (eds) *Elkötelezettség és rugalmasság: a neveléstudomány útjai az átalakuló világban*. XXIII. Országos Neveléstudományi Konferencia absztraktkötete. Budapest, MTA Pedagógiai Tudományos Bizottság – ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Kar. p. 268. https://onk2023.ppk.elte.hu/download/onk_absztraktok_VEGSO-11_08.pdf [Letöltve: 2024. 11. 25.]

Fehérvári A. (2016) Pályakövetési vizsgálatok a szakképzésben. *Educatio,* Vol. 25. No. 1. pp. 70–83.

Fónai M. & Csonka É. (2023) A végzett pedagógusok diplomás pályakövetése. *Educatio,* Vol. 32. No. 1. pp. 85–106. http://doi.org/10.1556/2063.32.2023.1.6

Garami E. (2014) Kistérségi jellemzők és az oktatás eredményessége. *Educatio,* Vol. 23. No. 3. pp. 424–437.

Halász G. (2009) Tényekre alapozott oktatáspolitika és oktatásfejlesztés. In: Pusztai G. & Rébay M. (eds) *Kié az oktatáskutatás? Tanulmányok Kozma Tamás 70. születésnapjára*. Debrecen, Csokonai Könyvkiadó. pp. 187–191.

Unauthenticated | Downloaded 05/14/25 08:44 AM UTC

Harron, K., Dibben, C., Boyd, J., Hjern, A., Azimaee, M., Barreto, M. L. & Goldstein, H. (2017) Challenges in administrative data linkage for research. *Big Data & Society,* Vol. 4. No. 2. https://doi.org/10.1177/2053951717745678

Hegedűs R. (2016) Tizedik osztályos tanulók teljesítményének területi különbségei. *Iskolakultúra,* Vol. 26. No. 12. pp. 16–30. https://doi.org/10.17543/ISKKULT.2016.12.16

Hegedűs R. (2023) Sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók számának területi és statisztikai elemzése. *Educatio,* Vol. 32. No. 2. pp. 228–246. https://doi.org/10.1556/2063.32.2023.2.4

Hermann Z., Kertesi G. & Varga J. (2024) A teszteredmények társadalmi egyenlőtlensége és az általános iskolai szegregáció. *Közgazdasági Szemle,* Vol. 71. No. 4. pp. 353–378. https://doi.org/10.18414/KSZ.2024.4.353

Horváth Á., Makó Á. & Széll K. (2019) Karrierút-mintázatok a szakképzés után. *Educatio,* Vol. 28. No. 4. pp. 683–704. https://doi.org/10.1556/2063.28.2019.4.3

Hörich B., Czirfusz D. & Nagy Z. (2024) Lemorzsolódás a szakképzésben. In: Juhász E. & Gyányi I. (eds) *Az oktatás időszerű narratívumai*. Hungarian Conference on Educational Research. Absztraktkötet. Eger, Magyar Nevelés- és Oktatáskutatók Egyesülete. p. 421. https://hera.org.hu/wp-content/uploads/2023/12/Absztrakt-kotet_HUCER2024-1.pdf [Letöltve: 2024. 11. 27.]

Hörich B. & Tóth K. (2023) Duális képzésben való részvétel és az elhelyezkedési tervek összefüggései. In: Bajzáth A., Csányi K. & Győri J. (eds) *Elkötelezettség és rugalmasság: a neveléstudomány útjai az átalakuló világban*. XXIII. Országos Neveléstudományi Konferencia absztraktkötete. Budapest, MTA Pedagógiai Tudományos Bizottság – ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Kar. p. 320. https://onk2023.ppk.elte.hu/download/onk_absztraktok_VEGSO-11_08.pdf [Letöltve: 2024. 11. 25.]

Ilyés V. & Sebők A. (2020) Egyetemről a munkaerőpiacra. Felsőoktatási ismeretségek hatása a munkaerőpiaci kilátásokra. *Közgazdasági Szemle,* Vol. 67. No. 10. pp. 993–1028. https://doi.org/10.18414/KSZ.2020.10.993

Johnson, D. S., Massey, C. & O'Hara, A. (2015) The Opportunities and Challenges of Using Administrative Data Linkages to Evaluate Mobility. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science,* Vol. 657. No. 1. pp. 247–264. https://doi.org/10.1177/0002716214552780

Kézdi G. (2007) *A szakképzés munkaerőpiaci értékének és struktúrájának változása Magyarországon a rendszerváltás előtt és után*. Kézirat. OKA háttértanulmány. Budapest.

Kézdi G., Köllő J. & Varga J. (2008) Az érettségit nem adó szakmunkásképzés válságtünetei. In: Fazekas K. & Köllő J. (eds) *Munkaerőpiaci tükör 2008*. Budapest, MTA Közgazdaságtudományi Intézet. pp. 87–136. https://real.mtak.hu/10478/1/egyben.pdf [Letöltve: 2024. 11. 23.]

Lenzerini, M. (2002) Data integration: A theoretical perspective. In: *PODS '02: Proceedings of the twenty-first ACM SIGMOD-SIGACT-SIGART symposium on principles of database systems*. New York, Association for Computing Machinery. pp. 233–246. https://doi.org/10.1145/543613.543644

Makó Á. (2015) A szakképzett pályakezdők munkaerő-piaci helyzete és elhelyezkedési esélyei. *Közgazdasági Szemle,* Vol. 62. No. 5. pp. 502–524.

Nyüsti Sz. & Veroszta Zs. (2014) *Diplomás pályakövetési adatok 2013. Adminisztratív adatbázisok integrációja*. Budapest, Educatio Nonprofit Kft. Felsőoktatási Osztály. https://www.felvi.hu/pub_bin/dload/allamig_adatbazisok_diplomas_palyakovetesi_celu_integracioja_gyorsjelentes/Adatintegracio_gyorsjelentes_20140224_vegleges.pdf [Letöltve: 2024. 11. 28.]

Pirohov-Tóth B. & Kiss Z. (2020) A családi háttér és a munkaerő-piaci sikeresség összefüggései. *International Journal of Engineering and Management Sciences*, Vol. 5. No. 3. pp. 88–97. https://doi.org/10.21791/IJEMS.2020.3.9

Róbert P. (2002) Átmenet az iskolából a munkaerőpiacra. In: Kolosi T., Tóth I. Gy. & Vukovich Gy. (eds) *Társadalmi riport 2002*. Budapest, TÁRKI. pp. 220–232.

Unauthenticated | Downloaded 05/14/25 08:44 AM UTC

SELI J., HOSZNYÁK A. & HARKÁNYI Á. (2020) Egyes informatikai munkakörök betöltésének tendenciái a Diplomás Pályakövetési Rendszer (DPR) adatai alapján. *Köz-gazdaság,* Vol. 15. No. 4. pp. 77–88. https://doi.org/10.14267/RETP2020.04.07

SINGH, G. K. & BOWERS, P. S. (2023) A guide to navigating administrative data linkage for research. *European Journal of Cardiovascular Nursing,* Vol. 22. No. 7. pp. 745–750. https://doi.org/10.1093/eurjcn/zvad070

SZABÓ E. & UNGVÁRI M. (2023) Út a felsőoktatásba a szakképzésből. In: BAJZÁTH A., CSÁNYI K. & GYŐRI J. (eds) *Elkötelezettség és rugalmasság: a neveléstudomány útjai az átalakuló világban*. XXIII. Országos Neveléstudományi Konferencia absztraktkötete. Budapest, MTA Pedagógiai Tudományos Bizottság – ELTE Pedagógiai és Pszichológiai Kar. p. 413. https://onk2023.ppk.elte.hu/download/onk_absztraktok_VEGSO-11_08.pdf [Letöltve: 2024. 11. 25.]

SZÉLL K. (2015) Az adathozzáférés és -felhasználás nemzetközi gyakorlatai. *Educatio,* Vol. 24. No. 3. pp. 7–39.

VALLE, D. L. & KENETT, R. S. (2015). Official statistics data integration for enhanced information quality. *Quality and Reliability Engineering International,* Vol. 31. No. 7. pp. 1281–1300. https://doi.org/10.1002/qre.1859

YOSHIDA, Y., HAAN, M. & SCHAFFER, S. (2022) Administrative data linkage in Canada: Implications for sociological research. *Canadian Review of Sociology,* Vol. 59. No. 2. pp. 251–270. https://doi.org/10.1111/cars.12376

A cikk a Creative Commons Attribution 4.0 International License (https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) feltételei szerint publikált Open Access közlemény, melynek szellemében a cikk bármilyen médiumban szabadon felhasználható, megosztható és újraközölhető, feltéve, hogy az eredeti szerző és a közlés helye, illetve a CC License linkje és az esetlegesen végrehajtott módosítások feltüntetésre kerülnek. (SID_1)

Unauthenticated | Downloaded 05/14/25 08:44 AM UTC